

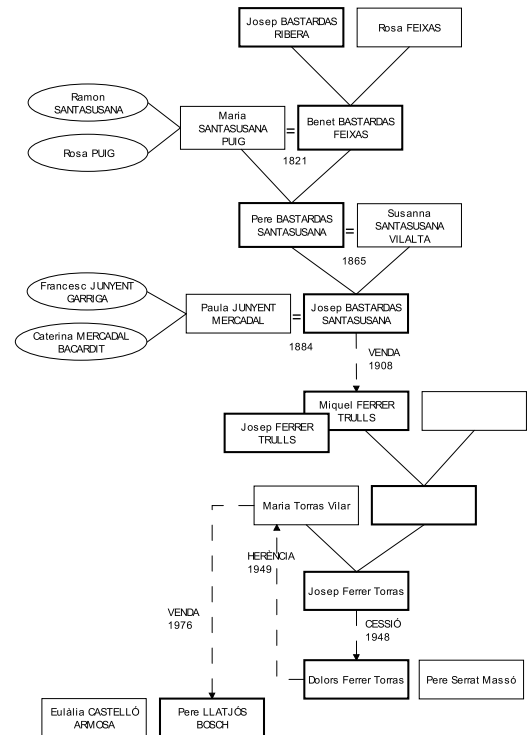
Mas Basterdes (2ona. part)

Josep Bastardas Ribera va fer parella amb Rosa Feixas i entre els dos van portar tres fills al món, anomenats Benet, Francesc i Teresa. Va entrar en possessió plena del mas quan ja tenia una edat bastant avançada, perquè el seu pare no va morir fins el 1812. Les dificultats econòmiques que havia patit la casa en èpoques anteriors es van reproduir, ja que encara que la casa era forta, haver de pagar els drets als nou germans de l'hereu era una sagnia difícilment suportable. Una part del patrimoni es va haver d'empenyorar i algunes finques ja no es va recuperar mai més. El 1810 va arrendar per 800 lliures un bosc anomenat el Racó Gran de la Devesa al sastre de Manresa, Miquel Gomis, amb la condició que podia tallar els pins, però no els roures. El 1812 va vendre's al mateix sastre l'heretat Castell, àlies Roig, situada a Sant Martí de Massana per 1.750 lliures. El mateix any va vendre's a carta de gràcia el mas Rabassa per 500 lliures i les parts de la collita del mas Gras de la Molsosa per 700 lliures. També va vendre's a carta de gràcia cinc feixes a Mateu Gras, de Sant Mateu i va demanar un préstec de 500 lliures a Feliu Santasusana, de Salo, confiant que més endavant podria tornar els diners. No va poder fer-ho i la majoria dels deutes van passar al seu fill. El Josep era una persona important del poble, el 1790 era Regidor i el 29 d'abril de 1820 va signar en qualitat d'Alcalde Constitucional un certificat sobre el nombre de soldats retirats que hi havia al poble, que es va enviar al Capità General de l'Exèrcit. En aquella època, Fals encara conservava ajuntament propi. Va morir el 1822, deixant com a hereu el seu fill primogènit Benet.

Benet Bastardas Feixas va casar-se el 1821 amb Maria Santasusana Puig, de Salo. En els capítols, Benet va assignar al seu germà Francesc 900 lliures pels drets de llegítima. El 5 de febrer de 1824 van tenir el primer fill, a qui van posar Pere. Després la cigonya visitaria nou vegades més la llar del Benet i la Maria. I encara al Benet li va quedar temps per dedicar-se a la política. Sembla que va participar en l'aixecament popular contra les tropes napoleòniques i que va ser a la batalla del Bruc fent costat als patriotes. No hem sabut trobar cap rastre de la seva participació en la documentació dels sometents, però cent anys més tard d'aquells fets heroics, el seu nét va rebre una medalla honorífica del president del Govern, don Antonio Maura.

Pedra amb inscripció, a la façana sud de la casa

Potser era un heroi de guerra, però administrant els negocis era un desastre. La propietat estava més endeutada que mai i va haver de contraure nous deutes per tapar forats. Encara es devien 2.554 lliures dels drets dels germans i germanes del seu pare i molts interessos vençuts de préstecs antics. El 1827 va vendre's a Pau Cortés de Torruella les parts de la collita del seu mas Rabassa per 1.128 lliures. Feliu Santasusana, oncle de la dona del Benet, va anar comprant a diversos creditors deutes que afectaven a Bastardes, de manera que el juliol de 1843 el Feliu va presentar papers reclamant un total de 4.935 lliures. A més d'ell, hi havia 18 creditors més. Després de diverses pròrrogues concedides pel Jutge de Manresa, es va procedir a l'embargament del béns del Benet Bastardas. Es va fer una subhasta pública el juny de 1847. Els masos Bosc i Rabassa es van perdre, mentre que Josep Santasusana va adquirir a nom de la seva germana l'heretat Bastardes per 7.985 lliures. Així, Maria Santasusana, dona del Benet, va apropiar-se de la finca del seu marit arruïnat, evitant que passés a mans estranyes. En aquell moment Bastardes constava de 44 quarteres de sembradura, 4 d'olivar, 13 de vinya pròpia, 53 de vinya donada a parcers, 3 d'hort, i 161 quarteres de bosc i ermot.

La vídua Maria Santasusana Puig va testar l'agost de 1860 deixant hereu el seu fill Pere. Va deixar 600 lliures al Joan, que va estudiar i va esdevenir mestre d'instrucció pública, i 600 lliures a la seva filla Antònia, encara soltera. A les filles casades; Francesca amb Valentí Iglesias i Teresa amb Pere Comallonga, només els va deixar la quantitat simbòlica de 10 rals. La situació econòmica del mas no va millorar i en Pere Bastardes va continuar endeutant-se més i més. Primerament va haver d'hipotecar la casa com a penyora del dot de la seva dona, que ascendia a gairebé 10.000 rals. El 1867, Antoni Quatrecases li va deixar 600 escuts, iguals a 1.500 pessetes, amb un interès del 7%. I el

1879 va hipotecar la casa a nom del procurador Joan Rojas, que li havia deixat 1.500 pessetes. No es van cancel·lar aquests préstecs fins el 1888. El Pere es va casar el 29 de maig de 1865 amb Susanna Santasusana Vilalta, de Salo. Segurament era una parenta seva i era vint anys més jove que ell. Van tenir sis fills, quatre nois i dues noies. Algunes obres deuria fer a la casa, ja que a la façana que dona a migdia hi ha encastada una pedra amb el seu nom, la data 1870, i un divertit dibuix. Pere Bastardas va morir el 24 de desembre de 1882 al poble de Sans. No se sap que hi feia allà, potser estava de pas i es va posar malalt, perquè dos dies abans de morir va fer testament amb el rector del poble. Va deixar 1.000 lliures a cada fill i va nomenar la Susanna usufructuària. La seva vídua però, es casar amb Ricard Colillas Claret, i se'n va anar a viure a Barcelona, a casa del segon marit. Llavors va reclamar el dot, i com que no hi va haver acord entre les parts, l'assumpte va acabar als tribunals. Finalment van pactar una indemnització de 3.266 pessetes. Va quedar al davant del mas el Josep Bastardas Santasusana, nascut el 1866. El Josep va tenir l'encert de casar-se amb una pubilla, la mestressa de l'heretat veïna del Junyent, de Camps. El 1884 es va unir amb Paula Junyent Mercadal i amb ella va aconseguir incrementar el seu patrimoni considerablement. Com que el Junyent es trobava en millors condicions que Bastardes, els noucasats van instal·lar-s'hi, i a partir d'aquell moment el Josep va passar a ser considerat un terratinent del poble de Camps. Aquest pot ser el motiu i no altre, que ha provocat que una casa que històricament ha format part del terme de Fals, a partir d'un determinat moment es consideri pertanyent al terme de Camps.

El Josep i la Paula van tenir sis fills, dos xicots i quatre noies. L'hereu va ser el Pere, nascut el 1888. El Josep Bastardas era una persona important del poble i va ser escollit diverses vegades per anar a l'ajuntament i va ser alcalde entre els anys 1894 i 1897. A més a més, el 1893 va ser nomenat cap del sometent del sector de Camps. En deixar de residir-hi l'amo, la casa de Bastardes va entrar en una fase de decadència més ostensible. Es van anar segregant porcions, unes com establiment, altres com a venda perpètua; 4 quarteres a Pau Calsina (1889), 40 quarteres a Pere Arderiu (1889), casa de Betlem i hort de la Figuera a Joan Perdigués (1889), 15 quarteres a Antoni Puigdel·lívol (1890), 7 quarteres a Ramon Colillas (1891), 15 quarteres a Joan Perdigués (1897), 44 quarteres a Josep Colillas (1900), 38 quarteres a Josep Comallonga (1904), etc. En alguns d'aquests trossos de terra hi va haver parcels que s'hi van fer la casa. Són les cases Colilles, Casó, Gaig, Rabinat i Gravat. Posat que l'amo de Bastardes i el Junyent havia de fer front a pagaments, com els dots de les germanes i les legítimes dels seus germans Lluís i Pere, (que eren de 4.500 i 1.670 pessetes respectivament), i altres deutes que havia heretat, no va tenir més remei que seguir demanant diners; a Ignasi Sanpera 3.500 ptes. (1892), a Antònia Arderiu 4.500 ptes. (1895), a Domingo Manubens 2.000 ptes. (1897), a Francesc Pons 5.000 ptes. (1900), a Josep Biosca 1.625 ptes (1904), i un llarg etcètera. Finalment, el 1908, Josep Bastardas va vendre's l'heretat als germans Miquel i Josep Ferrer Trulls, de Claret de Cavallers. El Miquel era propietari i el Josep

era capellà, i van pagar-ne la quantitat de 17.500 pessetes. La finca tenia aleshores només 100 quarteres, unes 29 hectàrees. Va heretar la propietat, a més de moltes d'altres, Josep Ferrer, el qual la va cedir a la seva germana Dolors Ferrer Torras en concepte de legítima. La Dolors vivia a Sant Hilari Sacalm on estava casada amb Pere Serrat Massó i va morir el 1949 sense haver fet testament. El jutge va dictar una sentència que donava la finca de Bastardes a Maria Torras Vilar, la mare de la difunta, resident a Barcelona. Actualment els amos són els descendents d'aquestes persones.

Durant tots aquest anys la casa ha estat ocupada per diferents famílies de masovers i treballadors de la casa. Es conta que a finals del segle passat van arribar a viure-hi fins a nou famílies, repartides en petites estances annexes a l'habitatge principal. Alguns dels edificis han conservat el nom de les famílies que hi habitaven, per exemple hi ha cal Sena i cal Misèria, un nom prou explícit. No és possible saber els noms de tots, però sí que hem pogut recollir dades d'alguns dels que hi vivien al voltant de l'any 1880; Francesc Esquius, de Cardona, i la seva dona Francesca Soler, que tenien 4 fills i 2 filles. Ventura Comallonga Soler, de Rajadell, i la seva muller Maria Real Vila. Pere Colillas Claret, de cal Colilles, i Francesca Alsedà Cinca, natural de Sentanera. Antoni Traver Calderer, pastor de la Corriu, i la seva dona Maria Irla Cardona, d'Oden. Domingo Esquius Reguant, de Cardona, i la consort Maria Bonvehí Grandia, nascuda a Vallcebre... Hi va haver uns masovers que s'hi van estar molts anys. Era la família formada pel Joan Tort Vila, la seva muller Maria Soler Pons, i els seus sis fills, dos nens i quatre nenes. Quan el darrer dels Tort va marxar cap a Viladordis, la casa va quedar buida i va començar a enrunar-se. Com que els propietaris eren absents, de menar les terres i administrar la finca se'n va cuidar molt temps Florenci Carné, el pubill del mas Sant Andreu. Amb la mediació d'aquest darrer, el 22 de novembre de 1976 es va segreguar la casa de Bastardes de la terra que l'envoltava. Va comprar el vell edifici el metge Pere Llatjós i Bosch, natural de Santpedor, i la seva muller Eulàlia Castelló Armosa. Els nous propietaris han portat a terme diverses fases d'un ambiciós projecte de restauració del noble edifici, intentant respectar les característiques originals, tant arquitectònicament com en la utilització dels materials. El resultat final és remarcable, i d'aquesta manera s'ha pogut preservar una part interessant del patrimoni històric del poble.

Vista general de la façana sud